

ACADEMIA NAȚIONALĂ DE INFORMAȚII „MIHAI VITEAZUL”
ȘCOALA DOCTORALĂ „INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ”

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
IDENTITATE ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ. MĂRCI
IDENTITARE ÎN DISCURSUL MEDIATIC PE TEMA
CENTENARULUI MARI UNIRI

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. Univ. Dr. Adrian Lesenciuc

DOCTORAND:

Ioana-Miruna Popescu

BUCUREȘTI

-2021-

CUPRINSUL REZUMATULUI

- 1. Motivația, obiectivele și întrebările cercetării**
- 2. Metodologia cercetării**
- 3. Cuprinsul tezei de doctorat**
- 4. Structurarea aspectelor teoretice în cadrul primelor trei capitole**
- 5. Studiu de caz**
- 6. Concluzii, limitele cercetării și propuneri**

1. MOTIVAȚIA, OBIECTIVELE ȘI ÎNTREBĂRILE CERCETĂRII

Prin intermediul tezei de doctorat, *Identitate și securitate națională. Mărci identitare în discursul mediatic pe tema Centenarului Marii Uniri*, ne-am propus să investigăm raporturile existente între identitate și securitate națională, din perspectiva manierei în care se construiește discursiv identitatea națională. Plecând de la această problemă de cercetare, obiectivul general al cercetării a vizat evidențierea construcției narative a identității naționale pe baza discursului mediatic, în contextul sărbătoririi Centenarului Marii Uniri. Relevanța acestui context a fost dată de simbolistica evenimentului care a marcat împlinirea a 100 de ani de la Marea Unire și care s-a construit în jurul statului național, unitar, român, ca dimensiune a conceptului de identitate națională. Obiectivul de cercetare a fost urmărit prin intermediul întrebărilor de cercetare, avute în vedere pe parcursul celor patru capitole ale lucrării, atât în abordarea teoretică a tezei, cuprinsă în primele trei capitole, cât și în capitolul final, dedicat studiului de caz. Întrebările cercetării, direct testabile, cu nivel minim de generalitate în limitele ariei de studiu, au fost următoarele:

1. Cum se integrează conceptul de identitate națională în noile construcții identitare supranaționale?
2. Care este rolul identității naționale în cadrul securității naționale?
3. Cum se construiesc identitățile în prezent și care este rolul narațiunilor în construirea identităților?
4. Care este rolul discursului mediatic în construirea identității naționale?
5. Care este dinamica discursului mediatic într-un context istoric relevant, precum cel reprezentat de sărbătorirea Centenarului, și care sunt mărcile identitare în discursul mediatic din presa online din România?

Cercetarea a plecat de la legătura definitivă care există între identitatea națională și securitatea națională, având un cadru teoretic dat de paradigma constructivistă, conform căreia identitatea se construiește în mod discursiv prin narațiunile din spațiul public. Având acest unghi de analiză constructivist, care plasează identitățile alături de norme, idei și interese la baza construcției sociale a realității, lucrarea a investigat în mod particular discursul mediatic, construit cu ocazia Centenarului, considerând că acesta relevă o narațiune identitară actuală și concludentă pentru ceea ce reprezintă percepția sinelui în România contemporană. Conturarea conceptului de

identitate națională cu ajutorul elementelor care se desprind din narațiunile analizate, a oferit forma concretă a acestui construct social fundamental pentru securitatea națională.

Pentru a răspunde problemei de cercetare din cadrul tezei de doctorat *Identitate și securitate națională. Mărci identitare în discursul mediatic pe tema Centenarului Marii Uniri*, am parcurs dosarul teoretic al studiilor identitare în manieră deductivă, plecând de la *Identitatea (supra)națională*, obiect de studiu în cadrul primului capitol, continuând cu analiza raporturilor dintre identitate și securitate națională (palier la nivelul căruia am întreprins și o cercetare calitativă asupra modalităților de reflectare a identității naționale în documentele strategice românești din perioada postcomunistă), pentru a mă focaliza asupra identității construite și a opta, asumat, pentru paradigma constructivistă de interpretare a construirii identității naționale. În acest sens, capitolul III tratează aspecte privitoare la paradigma constructivistă, la construcția narațiunilor și la teoria securizării, cu accent pe securitatea înțeleasă ca act de vorbire, în acord cu teoriile inițiate de școala lingvistică de la Oxford, fondată de John Langshaw Austin.

Așezarea în câmpul corespunzător de cunoaștere și, mai ales, în paradigma adecvată de studiu, au permis proiectarea unei cercetări elaborate în raport cu problematica de studiat, mai precis analiza cantitativă și calitativă a unui eveniment major, Centenarul Marii Uniri, din perspectiva potențialului constructiv al discursului public utilizat. În acest sens, ultimul capitolul, intitulat *Rolul discursului mediatic în construirea identității naționale*, răspunde aplicat, prin cercetarea proiectată, aspectelor privitoare la identificarea rolului discursului mediatic și a narațiunilor în construirea identității, a rolului mass-media în reprezentarea publică asupra securității naționale și în identificarea valorilor în care s-a produs discursul mediatic cu rol în construirea identității, respectiv în analiza marcărilor discursivi importanți.

Relevanța temei alese pentru securitatea națională este dată de faptul că identitatea națională este o componentă importantă a statului național unitar, iar pierderea sentimentului de apartenență la statul național, poate avea ca efect pierderea de către indivizi a sensului de a se afla reuniți sub suveranitatea aceluiași stat.

Alegerea temei identității naționale ca subiect de studiu în domeniul securității naționale nu este un demers singular, dar construcția cercetării noastre are particularitățile sale originale. Unghiul de analiză din care sunt abordate aspectele teoretice, corelarea acestora cu narațiunea construită în contextul evenimentului irepetabil al sărbătoririi Centenarului și identificarea marcărilor identitari prezenți în discursul mediatic sunt elemente de unicitate pe care teza de

doctorat le pune în valoare. Contextul actual reprezentat de o societate cu tendințe clare de globalizare, de evoluție către structuri supranaționale, constituie una dintre provocările momentului pentru identitatea națională care evoluează odată cu adaptarea cadrului național la noile realități. Statul național, ca parte a sistemului internațional evolutiv, cunoaște și el transformări, își redefinește atașamentele și interesele, ceea ce conduce la modificări ale identității sale și la reconsiderarea valorilor și obiectivelor de securitate națională pe care statul le protejează.

Relevanța studiului nostru se conturează în contextul în care evenimentul din data de 1 Decembrie 2018 reprezintă un prilej de construcție și de evidențiere a unui model colectiv de identitate, relevant din perspectiva securității, pentru că identitatea modelează comportamentul național, determină interesele și acțiunile instituțiilor guvernamentale, dând sens și conținut noțiunii de securitate națională.

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

Intenția investigării discursului mediatic cu rol în construirea identității naționale, corelată cu existența unui corpus al cercetării foarte voluminos, dar și cu o bibliografie de specialitate importantă, a permis conturarea obiectivului general al cercetării, din care derivă obiective specifice, aferente fiecăreia dintre etapele cercetării în parte. Documentarea prealabilă în vederea realizării cercetării a fost făcută și evidențiată pe parcursul capitolelor I-III, în sensul adâncirii problematicii de pe palierul general, al aspectelor privind identitatea până la cele privitoare la demersul specific, al identificării modalităților de construire a identității. Universul cercetării (sau corpusul acesteia) a fost constituit din peste 200.000 de articole din media clasice și din noile media (atât rețele sociale, cât și proiecții în mediul virtual ale articolelor din presa scrisă sau din audio-vizual). Unitățile de analiză și înregistrare au constituit articolele individuale în analiza cantitativă, așadar setul de elemente simple ale universului cercetării reductibile la valori asociate în raport cu o scalare sumară, în trei trepte, standardizată la nivelul monitorizării de presă (privitoare la tonul relatării, identificat în raport cu o serie de marcări anterior stabiliți), respectiv marcării construcției identitare în sine, în analiza calitativă de conținut.

Întrebările cercetării, ca forme intermediare în procesul de trecere de la cunoașterea factualității la cunoașterea legilor care contribuie la o anumită factualitate, au fost stabilite în raport cu aceleași demersuri deductive, plecând de la palierul teoriilor (sau ipotezelor de lucru de nivel

maxim de generalitate) prezentate în capitolul I, continuând cu teoriile sau ipotezele de nivel intermediar de generalitate din capitolele II și III, și încheind cu formularea de ipoteze de nivel minim de generalitate, aplicabile strict în limitele ariei de cercetare identificate în cadrul capitolului IV.

Tema cercetării este adecvată unei cercetări standard, realizată prin metode mixte, preponderent cantitative. Ținând cont de faptul că universul cercetării este format din documente transmise prin intermediul mijloacelor de comunicare de masă, având inclusiv rolul de a contribui la construcția identității, am optat pentru analiza de conținut drept metodă de cercetare de bază, cu două proceduri de aplicare:

- Analiza cantitativă de conținut, pentru a evidenția răspândirea/ amploarea fenomenului studiat;
- Analiza calitativă de conținut, pentru a identifica mărcile identitate (marcări discursivi) cu rol în construirea identității naționale.

Ulterior realizării cercetării, am comparat rezultatele obținute în urma analizei cantitative cu cele obținute în cadrul analizei calitative, în vederea înțelegerii adecvate a rolului „unităților de înțeles” (mărcilor identitare) utilizate în discursul public românesc cu șase luni înainte de sărbătorirea a 100 de ani de la Marea Unire, respectiv cu șase luni după, am verificat informațiile recoltate prin sondaj, am încercat să identific contradicțiile de date factuale, am realizat macheta de prelucrare a datelor și am postcodificat informațiile, evaluând dacă și la ce nivel ipotezele de lucru s-au confirmat.

3. CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

INTRODUCERE

CAPITOLUL I - IDENTITATE (SUPRA)NAȚIONALĂ:

- 1.1. Analiza conceptului de identitate supranațională
- 1.2. Teorii inițiale privind identitatea supranațională
- 1.3. Teorii recente cu privire la identitatea supranațională

CAPITOLUL II - IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ:

- 2.1. Relevanța identității naționale pentru securitatea națională

2.2. Analiza conceptului de identitate națională

2.3. Locul și rolul identității naționale în cadrul documentelor strategice

CAPITOLUL III - CONSTRUIREA IDENTITĂȚII NAȚIONALE:

3.1. Paradigma constructivistă

3.2. Construcția narațiunilor

3.3. Teoria securitizării - securitatea ca act de vorbire

CAPITOLUL IV - ROLUL DISCURSULUI MEDIATIC ÎN CONSTRUIREA IDENTITĂȚII NAȚIONALE:

4.1. Rolul discursului mediatic și a narațiunilor în construirea identității

4.2. Rolul mass-media în reprezentarea publică asupra Securității Naționale

4.3. Reprezentarea mediatică a identității naționale în contextul Centenarului Românesc

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ANEXE (1-7)

4. STRUCTURAREA ASPECTELOR TEORETICE ÎN CADRUL PRIMELOR TREI CAPITOLE

În cuprinsul primului capitol al lucrării, am prezentat dintr-o perspectivă evolutivă teoriile care susțin identitatea supranațională, pentru a avea viziunea felului și contextului în care aceste teorii s-au dezvoltat până la poziția pe care ele o ocupă astăzi în studiile de specialitate. Prezentarea detaliată a elementelor care au favorizat construcția conceptului de identitate supranațională este importată pentru înțelegerea faptului că schimbările societății sunt cele care au avut un impact major în conturarea conceptului. Prin analogia pe care am realizat-o între identitatea națională și cea supranațională am urmărit să evidențiem felul în care evoluția unuia dintre concepte influențează evoluția celuilalt.

Identitatea supranațională se conturează în raport de apartenența pe care statele au ajuns să o aibă la diferitele structuri internaționale. Ea s-a dezvoltat odată cu parcursul pe care l-a avut societatea și cu apariția diferitelor organizații supra-statale la care statele au aderat și care au impus acestora parte din politicile și direcțiile de acțiune, în acord cu principiile și politicile promovate

de organizații. Identitatea supranațională este o identitate colectivă, rezultată din rolul social pe care statul respectiv a ajuns să îl aibă în cadrul diferitelor organizații și să îl imprime prin politicile sale suprastatale, într-o lume a cărei poveste se scrie sub semnul globalizării, cosmopolitismului, inter și multiculturalismului.

În cadrul celui de-al II-lea capitol al lucrării noastre ne-am propus să stabilim legătura care există între identitatea națională și securitatea națională, să evidențiem motivele pentru care identitatea națională este fundamentală pentru existența statului național, să explicăm relevanța identității naționale pentru securitatea națională și să analizăm maniera în care ea a fost inclusă în strategiile naționale de securitate, pentru a reliefa rolul și locul acesteia alături de celelalte valori naționale de securitate.

Interesul manifestat pentru noțiunea de identitate, pentru analiza numeroaselor fațete ale conceptului, a generat consultarea unui număr însemnat de lucrări de specialitate ce au ca obiect această temă. Pentru a avea o viziune de ansamblu asupra semnificațiilor variate ale noțiunii de identitate, am investigat teoriile principale care au fost formulate în domenii ale cunoașterii, plecând de la cunoașterea filosofică, cea care așază fundamentul problematic al dezbaterilor ulterioare în diferitele ramuri ale științei, pentru ca ulterior să le analizăm în raport cu aceste direcții din cadrul științelor sociale și umaniste și cu cele stabilite de școlile de cunoaștere (unele dintre ele transdisciplinare). În proiecția direcțiilor de studiu cu relevanță în problematica identității, am parcurs domeniile fundamentale, ramurile de știință, domeniile și subdomeniile, evidențiind mai întâi domeniile relevante în ceea ce privește identitatea, apoi cele relevante în privința identității naționale din perspectiva securității naționale.

Am abordat noțiunea de identitate națională din perspectivă antropologică, sociologică, politologică și nu în ultimul rând istorică, având în vedere complexitatea sa și valențele multiple pe care termenii folosiți le au. Abordarea istorică este una de esență, pentru că este principala teorie care susține autenticitatea identității naționale și leagă geneza statului național de conștientizarea identității sale. În acest context, am prezentat teoriile națiunii și ale naționalismului, am făcut referire la construcția statului națiune, am vorbit despre temporalitatea identității și despre formarea conștiinței naționale colective. În partea finală a celui de-al II-lea capitol, am analizat calitativ strategiile de securitate postcomuniste, din perspectiva locului și rolului alocat identității naționale, concluzionând că există o legătură fundamentală între existența statului român și existența identității sale naționale, care este relevată în mod diferit, în raport de contextele concrete

existente la momentul redactării fiecărei strategii în parte. În cuprinsul actualei Strategii Naționale de Apărare a Țării, relevanța identității naționale pentru securitatea națională este dată de unitatea statală pe care ea o susține, de coeziunea internă cu care se află în interdependență și de rolul pe care îl are în justificarea suveranității statului român.

În cuprinsul celui de al III-lea capitol, *Construirea identității naționale*, am început prin a argumenta alegerea paradigmei constructiviste drept cadru conceptual pentru dezvoltarea studiului de caz. Teoriile sale sunt cele care au alocat un rol principal aspectelor identitare pentru a dezvolta argumentații referitoare la conceptualizarea securității. Constructiviștii plasează *identitatea* ca fundament pentru interese și pentru construcția sistemului internațional, argumentează în sensul în care lumea se construiește social prin interacțiune inter-subiectivă, iar factorii ideatici, precum normele, identitatea și ideile, sunt esențiali pentru constituirea și dinamica politicii mondiale. Securitatea este o construcție socială care se dezvoltă prin interacțiunea socială dintre actori. Interesele de securitate națională sunt direct influențate de elementele culturale și instituționale ale statelor, care se regăsesc în cadrul mai larg al identității lor naționale. În acest cadrul teoretic, am identificat construcția narațiunilor ca fiind relevantă pentru construirea realității prin intermediul multiplelor discursuri care se afirmă social, discursul statului și al instituțiilor guvernamentale fiind unul dintre ele, una dintre oglinzile care reflectă substanța identitară. Atât identitatea, cât și securitatea sunt privite ca rezultat al construcțiilor narative. Ca urmare, cercetarea identității naționale ca element de securitate națională necesită o cercetare a narațiunilor despre identitate. Prin narațiune și narativitate ajungem să cunoaștem, să înțelegem și să dăm anumite sensuri lumii din jurul nostru, să ne construim identitățile noastre sociale și să le expunem celorlalți.

Ulterior parcurgerii literaturii de specialitate, am restrâns cercetarea asupra unui segment de narațiune construită cu ocazia sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, moment de referință care poartă o puternică încărcătură identitară.

5. STUDIU DE CAZ

În analiza pe care am întreprins-o am identificat discursul mediatic ca fiind un discurs complex care înglobează multe perspective, fapt datorat numărului mare de naratori care îl construiesc. Rolul mass-media este acela de a oferi imagini cât mai elocvente, care construiesc

viziunea și reprezentarea conceptelor, precum este și cel de identitate națională, care la rândul său modelează interesele de securitate națională și politicile de securitate externă.

Am analizat narațiunile despre identitate, pentru a înțelege modul de formare a identității naționale și pentru a avea o viziune despre ceea ce reprezintă identitatea națională, construită prin discursul mediatic, în corelare cu securitatea națională.

În acest sens, am considerat că:

a) evenimentul din data de 1 Decembrie 2018 furnizează un context de comunicare relevant pentru analiza discursurilor care vizează unitatea, responsabilitatea, coeziunea civică, parcursul istoric al statului român, menținerea tradițiilor și a actualului drum european.

b) presa online, respectiv portalurile instituțiilor mediatice, sunt relevante pentru aria cercetată, având în vedere impactul social al acestora;

c) un interval de un an, respectiv 6 luni înaintea evenimentului și 6 luni post eveniment, permite un cadru temporal de investigare;

Într-o primă etapă am realizat o analiză cantitativă a discursului mediatic din mediul online, plecând de la cuvântul cheie „Centenar”. Conținutul noțiunii de „Centenar” include o dimensiune identitară. El adună întreaga anvergură istorică a conceptului de identitate națională românească și exclude riscul de a pierde din vedere apariții importante pentru construcția identitară conturată în contextul sărbătoririi a 100 de ani de la Marea Unire. Analiza cantitativă a avut rolul unei analize preliminare, prin intermediul căreia am investigat interesul media pentru acest context istoric generator de discursuri identitare importante pentru construcția securității naționale. În cadrul acestei etape am urmărit dinamica aparițiilor pe portalurile de știri, prin comparație cu alte patru tipuri de canale de comunicare existente în mediul online, respectiv blogurile, forumurile, Facebook-ul și Twitter-ul. Scopul pentru care am inclus în analiză aceste patru canale de comunicare a fost acela de a avea un element de comparație și a măsura dinamica în mediile online de știri versus mediile sociale. Analiza cantitativă asupra dinamicii aparițiilor, creșterea și descreșterea acestora, pe cele cinci tipuri de canale (portaluri, bloguri, forumuri, Facebook și Twitter) a fost realizată într-un interval de timp de 12 luni (6 luni înainte de eveniment și 6 luni post eveniment). Eșantionul, selectat cu ajutorul platformei informatice Media Trust, care oferă servicii de monitorizare media, a inclus un număr total de 221.506 apariții.

Tot cu o lentilă dată de analiza cantitativă, printr-o evaluare calitativă automatizată, am analizat evoluția tonului reprezentărilor mediatice, prin măsurarea numărului aparițiilor cu ton

pozitiv, neutru sau negativ. Unghiul de analiză pe care l-am avut în vedere în privința tonului aparițiilor, ca variabilă în cadrul analizei cantitative, a pus accentul în primul rând pe aspectele care vizează evoluția acestuia și preponderența unui anumit tip de ton care a caracterizat perioadele analizate.

Demersul nostru proiectiv a avut drept primă etapă o evaluare cantitativă și evolutivă a sferei de apariții referitoare la tema Centenarului, ca moment prielnic pentru o analiză coerentă a interesului pentru tema identitară, care se desprinde din sărbătorirea a 100 de la Marea Unire, prin readucerea în prim-plan a valorilor și tradițiilor naționale. Narațiunea construită în contextul sărbătoririi Centenarului, este o narațiune dătătoare de identitate, pe care o vom evalua calitativ în partea a doua a analizei noastre, prin reliefarea marcărilor identitari. Scopul principal al analizei cantitative preliminare întreprinse derivă din nevoia de a măsura interesul mediei tradiționale (reprezentată în mediul online prin portalurile instituțiilor mediatice) pentru acest eveniment și de a argumenta de ce ne-am oprit în cadrul analizei noastre calitative asupra unui segment de apariții existent pe portalurile media.

Concluziile pe care le-am evidențiat în urma analizei prin care am surprins dinamica și evoluția aparițiilor mediatice în mediul online au relevat că discursul mediatic (construit prin aparițiile pe portalurile instituțiilor mediatice) s-a intensificat pe măsură ce se apropia ziua evenimentului, având un punct al evoluției în data de 1 Decembrie 2018. Tratarea evenimentului printr-o abundență de articole a ridicat nivelul, așteptările și interesul publicului pentru subiect. Faptul că agenda publică a fost ocupată de tema Centenarului pe o perioadă atât de lungă și cu o frecvență a aparițiilor atât de mare, a deschis apetitul și interesul populației, care a fost expusă mesajelor cu această temă. Comparația pe care am făcut-o cu celelalte 4 canale de comunicare (bloguri, forumuri, Facebook și Twitter) ne-a ajutat să evidențiem caracterul de prim mijloc de construcție a narațiunilor pe care portalurile presei scrise îl dețin în prezent, acoperind aproximativ jumătate din întreaga sferă a aparițiilor. Paralela cu Facebook-ul, care s-a dovedit a fi al doilea canal de comunicare, la o diferență relativ mică, ne aduce în situația de a evidenția o serie de avantaje pe care discursul mediatic construit prin intermediul presei online le are, dar și o serie de aspecte care fac noile canale de comunicare mai atrăgătoare. Polarizarea către cele două canale de comunicare este evidentă. Procentul ridicat înregistrat de presa online dovedește faptul că aceasta rămâne principalul creator al agendei publice, iar capacitatea ei de construcție narativă este una foarte ridicată, aproape egală cu toate celelalte canale de comunicare la un loc.

Concluziile finale de interes pe linia securității naționale au vizat constatările legate de tonul aparițiilor. Tonul neutru și cel pozitiv s-au completat, conducând către o imagine de ansamblu favorabilă. Procentul pe care l-a înregistrat tonul pozitiv a fost ridicat, aspect care demonstrează o construcție narativă optimistă, conturată într-o lumină prielnică statului național unitar în context european și internațional. Discursul public a conturat o narațiune moderată, fără note extremiste pozitive sau negative.

Ulterior analizei cantitative prin care am sondat interesul mass-media pentru subiect și am constatat că interesul s-a dovedit a fi mai mare din partea portalurilor de știri, reprezentând mass-media tradiționale în mediul online, am realizat o analiză calitativă care a avut ca obiectiv evidențierea mărcilor identitare care s-au conturat în cadrul narațiunilor individualizate cu ocazia Centenarului. Analiza calitativă a avut rolul de a pune în evidență construcția narativă referitoare la identitate, pentru a marca elementele de interes care modelează politica națională de securitate. Analiza calitativă a fost realizată pe conținuturile mediatice din cadrul proiectului *Centenarul Meu*, difuzat de Radio România Cultural, cu un număr total de 269 apariții - intervenții zilnice ale unor persoane diferite, explicând ce reprezintă pentru ele sărbătorirea a 100 de ani de la Marea Unire. Restrângerea la un segment compact de apariții, care vizează toate răspunsul la aceeași întrebare, am considerat-o oportună pentru a crea baza analizei calitative. În acest fel am putut extrage, utilizând un criteriu comun, cele 269 de apariții din totalul numeros al aparițiilor pe portaluri, eșantion care ne-a pus la dispoziție materialul de analiză necesar pentru a reflecta construcția identitară națională, în anul Centenarului, prin intermediul discursului mediativ, printr-un studiu calitativ.

Analiza calitativă pe care am realizat-o a plecat de la modelul de analiză discursivă pe care l-a realizat Ruth Wodak, în cadrul lucrării sale *The Discursive Construction of National Identity* (2009), mai exact de la conceptul de națiune, construct mental care generează o puternică emoție și reprezintă forța prin care sunt legați social cetățenii unui stat.

Concluziile analizei calitative sunt cel puțin tot atât de relevante pentru domeniul securității, pe cât s-au dovedit a fi cele ale analizei cantitative. Modelul identitar, care s-a desprins din discursurile mediatice supuse analizei, conturează percepția securității interne în acord cu cea a comunității europene din care facem parte, cu protejarea teritoriului statului național și a familiei tradiționale. Interesul național de securitate presupune menținerea aceluși climat care garantează integritatea teritorială.

Conturarea identității naționale prin identificarea marcărilor identitari reprezintă baza determinării conținutului intereselor unui stat și a modului în care acesta își construiește politica de securitate. Analiza discursivă întreprinsă a urmărit să reliefeze legătura existentă între construcția istorică și discursivă a identității naționale românești și politicile de securitate. Schimbările pe care le suferă identitățile au un impact major asupra practicilor și mediului de securitate, care necesită a se adapta și ralia acestor evoluții.

Dimensiunea teritorială a statului, elementele de unitate și de apartenență la comunitatea românească, construcția discursivă a alterității, conturarea elementelor de particularitate și de individualitate, conviețuirea cu minoritățile, continuitatea, apartenența la familia europeană, speranța într-un viitor mai bun, emigrarea masivă, notele de scepticism, construcția de modele din figurile reprezentative ale trecutului, evidențierea valorilor naționale și elementelor culturale naționale sunt mărci identitari extrași din textele supuse analizei care evidențiază direcțiile care necesită a se regăsi în politicile de securitate ale statului. Construcția conceptului de securitate integrează valorile identitate care necesită a fi apărate. „Securitatea națională depinde de identitatea națională” (Kowert, 2007, p.1). Această legătură care există între cele două noțiuni, a reprezentat fundamentul studiului pe care l-am realizat, iar identificarea mărcilor identitare în discursul mediatic construit cu ocazia Centenarului a avut rolul de a defini viziunea actuală asupra identității naționale, pentru a expune în mod concret care sunt valorile și elementele care alcătuiesc identitatea națională, concept în raport de care se construiește securitatea națională a statului. Investigând narațiunea construită în jurul identității naționale am surprins perspectiva din care este privită și interpretată aceasta, considerând coeziunea internă ca fiind un factor care facilitează o poziționare adecvată față de orice tip de amenințare externă, iar acțiunile instituțiilor guvernamentale în construcția politicii de securitate a statului ca fiind determinate de conținutul identității naționale.

Lipsa de coeziune internă reprezintă o vulnerabilitate majoră căreia statul român trebuie să îi caute și să îi găsească soluții, pentru că divizarea internă are consecințe profunde și esențiale pentru securitatea națională a unui stat.

Toate mărcile identitare evidențiate, aceste semne și trăsături distinctive care individualizează fără echivoc ce înseamnă a fi român, construiesc identitatea națională și concretizează elementele materiale care necesită a fi promovate și protejate în cadrul sistemului de securitate național, ca expresii ale identității naționale.

6. CONCLUZII, LIMITELE CERCETĂRII ȘI PROPUNERI

Evidențierea raporturilor existente între identitate și securitate națională, din perspectiva manierei în care se construiește discursiv identitatea națională este rezultatul demersului nostru de cercetare. Pentru a dezvolta această problemă de cercetare am evidențiat construcția narativă a identității naționale prin prisma discursului mediatic românesc, conturat cu ocazia sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, un eveniment simbol pentru ceea ce reprezintă identitatea națională românească. Pentru atingerea obiectivului de cercetare propus am urmărit să demonstrăm, raportat la incursiunea în zona teoretică, cum se integrează conceptul de identitate națională în noile construcții identitare supranaționale, care este rolul identității naționale în cadrul securității naționale, cum se construiesc identitățile astăzi, care este rolul narațiunilor în construirea identităților și care este rolul discursului mediatic în construirea identității naționale. Dinamica discursului mediatic relevat prin aparițiile pe portalurile instituțiilor mediatice și conturarea mărcilor identitare în discursul mediatic din presa online din România ne determină să afirmăm că narațiunea investigată a fost o narațiune care a îndemnat la coeziune și unitate, în cadrul unui parcurs european pe care țara noastră și l-a asumat și pe care își dorește să-l urmeze, menținând elementele specifice culturale și simbolice care ne individualizează în marea familie europeană.

Rezultatele analizei întreprinse, prin paralela pe care am realizat-o între identitatea supra(națională) și cea națională, ne-au condus către concluzii care dovedesc că România nu poate rămâne în afara realităților sociale actuale, care sunt definite de structurile multiple existente la nivel internațional, care generează atașamente și adevărate adeziuni variate, conducând la formarea de identități care depășesc cadrul național. Ceea ce am surprins prin analiza noastră este că integrarea în structurile internaționale vizează, în principal, aderarea statului și nu a indivizilor la aceste formațiuni internaționale. Acest aspect ne-a determinat să concluzionăm că suntem în situația unor identități multiple, convergente, care se regăsesc pe paliere diferite de analiză, ceea ce nu determină o poziție antagonică între ele, identitatea națională menținându-se alături de identitățile supranaționale. Aspectele care țin de securitatea națională a statului și care sunt dependente de menținerea identității naționale se interconectează cu obiectivele de securitate umană dezvoltate la nivel internațional de organizațiile suprastatale care generează identitățile (supra)naționale.

Prin parcursul științific pe care l-am întreprins am identificat cadrul teoretic ca fiind reprezentat de paradigma constructivistă, care plasează identitățile în centrul analizei, considerând că acestea se construiesc discursiv, fiind într-o permanentă schimbare, ceea ce influențează practicile și mediul de securitate. Abordarea constructivistă care privește identitatea ca pe un construct social, într-o permanentă reconfigurare narativă, consideră că schimbarea identității generează schimbări de interese care modelează politica națională de securitate. Relația dintre identitate națională și securitate națională este una strânsă, căreia i-am acordat o atenție deosebită în cuprinsul lucrării, punând accentul pe relevanța identității naționale pentru securitatea națională prin parcurgerea documentelor strategice pentru a reliefa locul și rolul care îi este alocat identității naționale în cuprinsul acestora.

Parcurea tuturor documentelor strategice, având ca unghi de analiză relația dintre identitatea națională și securitatea națională, ne-a ajutat să evidențiem locul central alocat identității naționale, raportat la obiectivele de securitate specifice perioadei în care a fost elaborată fiecare Strategie Națională de Securitate. Corelat cu acest scop al cercetării noastre am concluzionat că interesul de supraviețuire al statului, care se află în centrul tuturor strategiilor de securitate, este fundamental legat de supraviețuirea identității sale naționale, care se construiește permanent prin narațiunile expuse în spațiul public. Modalitatea în care se construiesc narațiunile despre identitatea națională determină conturarea conceptului identitar securitizat.

Focusând cercetarea pe construcția identității și investigând rolul pe care îl au narațiunile în construirea identităților, ca formă de reprezentare și înțelegere a realității înconjurătoare, ne-am oprit atenția asupra discursului mediatic, ca narațiune publică relevantă, pe care l-am investigat prin metode de analiză cantitative și calitative.

În cadrul demersului nostru științific am evidențiat și am argumentat de ce focusul cercetării a vizat un segment specific de discurs mediatic, reprezentând acea narațiune cu impact asupra unui segment important de populație, formator de opinii și creator de convingeri, disponibil online pe portalurile instituțiilor mediatice.

Rezultatele analizei întreprinse au dovedit că rolul mass-media este unul complex, fără a se rezuma la a oferi relatări sumare ale unor evenimente, ci construind viziuni și reprezentări conceptuale, prin transpunerea realităților înconjurătoare în discursul mediatic, așa cum a fost și este și cazul conceptului de identitate națională. Dinamica discursului mediatic construit prin intermediul portalurilor instituțiilor mediatice s-a dovedit a fi semnificativă prin raportare la alte

canale de comunicare din mediul online. Analiza calitativă, întreprinsă asupra proiectului mediatic *Centenarul Meu*, în cadrul căreia am evidențiat construcția narativă a identității naționale prin prisma unui tip de discurs mediatic promovat în presa românească, construit cu ocazia celebrării a 100 de ani de la Marea Unire, a relevat că acest eveniment a fost un bun prilej de comunicare a mesajelor care vizează unitatea, responsabilitatea, parcursul istoric al statului român, menținerea tradițiilor și a actualului drum european, dar și îngrijorările referitoare la divergențele existente, la lipsa de coeziunea civică și la emigrarea masivă.

În cadrul cercetării întreprinse am putut constata importanța discursului mediatic, dar și valoarea crescută a noilor canale de comunicare, care au capacități surprinzătoare și care se remarcă printr-o mobilizare rapidă și spontană. Tonul aparițiilor a fost analizat din punct de vedere cantitativ, fiind relevată o preponderență a tonului neutru. Acest aspect a completat și el imaginea de ansamblu a unui eveniment echilibrat, care a celebrat un moment special pentru poporul român. Gândurile românilor, care au fost expuse sub forma unui discurs mediatic, au reliefat abordări privind construcția și perpetuarea elementelor identitare naționale în jurul nucleului familiei, al tradițiilor și simbolurilor românești. Abordările prin care este surprinsă transformarea identității naționale sunt benefice pentru că acestea relevă evoluția permanentă pe care o cunoaște identitatea națională. Pentru a-și menține spiritul viu aceasta are nevoie să se adapteze și să se transforme în acord cu ritmul de evoluție pe care îl cunoaște societatea în ansamblul său. Schimbările identității generează schimbări de interese, cu influență directă asupra politicii naționale de securitate.

Avantajele cercetării manierei în care se construiește narațiunea identitară în cadrul discursului mediatic derivă din faptul că acest tip de discurs este un discurs larg popularizat prin prisma canalelor de comunicare multiple, creator de modele și sursă de interiorizare prin educare și socializare. Narațiunea identității naționale creată prin intermediul discursului mediatic are privilegiul de a fi o narațiune publică prezentă la nivel național și care leagă viața de zi de zi a cetățenilor cu destinul național comun. Practica discursivă, ca o formă specială de practică socială, joacă un rol central în formarea și în exprimarea identității naționale. Identificarea narațiunilor construite prin discursul mediatic referitoare la identitatea națională, în contextul particular al Centenarului, ca un moment de referință, îmbogățit de semnificațiile pe care această aniversare le are pentru poporul român, reprezintă o radiografie a întregii societăți românești. Rolul discursului mediatic în construirea identității naționale este reliefat prin narațiunile pe care el le promovează în spațiul public și, în final, prin reprezentarea publică asupra identității naționale, ca element de

securitate națională. Relevarea mărcilor identitare românești și asocierea acestora cu aspectele care vizează domeniul securității naționale ne-au ajutat să expunem viziunea actuală asupra identității naționale cu valorile și elementele care o alcătuiesc, concepute în funcție de care se conturează securitatea națională a statului.

Lucrarea pe care am realizat-o este un material unic, original în literatura de specialitate românească, ea conturând o imagine complexă a ceea ce reprezintă identitatea națională românească, ca valoare de securitate națională, în anul 2018, anul sărbătoririi a 100 de ani de la Marea Unire. Rezultatele obținute prin intermediul cercetării realizate sunt cu atât mai importante cu cât ele evidențiază conținutul și strategiile narrative ale discursului mediatic conturat cu ocazia Centenarului, extrăgând esența felului în care sunt relevate discursiv elementele identitare românești, conturând mărcile identitare, acele elemente și valori care împreună reprezintă conținutul identității naționale, în raport de care se construiește securitatea națională. Contribuțiile originale ale lucrării se referă la evidențierea impactului discursului mediatic construit cu ocazia Centenarului Marii Uniri, la conturarea sensului care este asociat, în prezent, noțiunii de identitate națională și la relația care există între identitatea națională și securitatea națională.

Principala limită a cercetării pe care am identificat-o derivă din comparația portalurilor, ca mijloace de promovare a discursului mediatic, cu alte tipuri de canale de comunicare. Portalurile nu au manifestat flexibilitate și adaptabilitate, în raport de momentul principal de interes, așa cum s-a întâmplat cu Facebook-ul. Extrapolând, am putea afirma că aceste canale tradiționale de comunicare nu au filtre elocvente de măsurare a impactului discursului lor și, prin urmare, nici capacitate fulminantă de reacție, cum rezultă că au mijloacele mai noi de comunicare, precum Facebook-ul.

Plecând de la această limită, pe care am identificat-o și evidențiat-o cu precădere în cadrul analizei noastre cantitative, și având în vedere evoluția constantă a mijloacelor de comunicare, considerăm că rămâne deschisă, pentru posibile direcții de cercetare viitoare, îndreptarea atenției către canalele de comunicare cu impact preponderent asupra generațiilor foarte tinere, care reprezintă populația de mâine a țării, canale care s-au dovedit extrem de reactive și care, în anumite momente, au devansat aparițiile pe portaluri, dovedindu-și potențialul și în același timp dovedind interesul pe care populația îl manifestă pentru ele.

În urma analizei realizate, putem propune o serie de direcții de studiu pentru viitor, care să ducă mai departe cercetarea întreprinsă și care să aprofundeze, în zona de securitate națională,

rezultatele obținute. Ar fi de interes dezvoltarea unei analize viitoare având ca obiect de studiu narațiunile construite prin intermediul canalelor social media, ceea ce ar aduce o serie de unghiuri de analiză suplimentare, având ca beneficiu capacitatea de măsurare a reacției și volumul de distribuire a mesajului. Totodată, conceptualizarea noțiunii de identitate națională, pe care am relevat-o în lucrare, prin evidențierea marcărilor identitari, ar putea fi folosită, la momentul redactării viitoarelor Strategii naționale de apărare și securitate, pentru a contura cu claritate elementele care necesită a fi securitizate și interesele concrete ale statului în politica internă și externă.